

Poročilo o praktičnem usposabljanju na Norveškem

Želja po študiju v tujini je v meni dozorela že v času, ko sem se vpisoval na Visoko šolo za varstvo okolja. Na spletni strani sem videl, da je šola dobro vpeta v sistem mednarodnih izmenjav in bi lahko dobil veliko priložnosti za študij ali delo nekje izven Slovenije. Po nekaj mesecih, ko sem že obiskoval VŠVO, se je vse to še bolj očitno pokazalo, na vsakem koraku nam je bil nekdo pripravljen predstaviti možnosti, ki so nam na voljo. To so bili študenti, ki so to sami že doživeli, profesorji, ki so slišali že toliko zanimivih zgodb in izkušenj študentov iz tujine in mednarodna koordinatorica Andrejka Mevc, ki nam je vsako leto natančno predstavila kakšne so naše možnosti, kako si lahko to pot financiramo in kaj lahko na koncu pričakujemo. Prvi letnik je bil malce prezgodaj, prav tako pa je bil urnik tako tesen in predmeti dokaj zahtevni, da se za tak korak nisem odločil. V drugem letniku se je čas sicer malce sprostil, vendar sem vseeno moral biti prisoten pri 10 različnih predmetih in nisem želel vsega prelagati za nedoločen čas.

V zadnjem letniku pa sem imel vse obveznosti razporejene na začetku leta, le en izpit v aprilu, kar mi je omogočilo, da sem si izbral svojo pot v tujino in se odločil za to izkušnjo. Vedno sem imel željo obiskati sever Evrope, bodisi Islandijo, Norveško, Švedsko, Finsko ali Dansko. Všeč mi je bila njihovo podnebje, njihova kultura in seveda vsa tista najvišja mesta na lestvicah kvalitete študija in življenja na splošno. Sklad Norveški finančni mehanizem je prišel kot naročen, ker sem se zavedal, da bo življenje tam veliko dražje. Izbiral sem med Islandijo in Norveško, vendar me je na koncu premamil Evenstad in narava okoli njega. Ta majhna Norveška vas, nekaj 100 km severno od Osla, se mi je zdela popolna priložnost, da resnično izkusim, kako poteka delo terenskega raziskovalca v gozdu. Začel sem se dogovarjati z gospo Mevc, v nekaj tednih sva imela vse papirje urejene, kupil sem karte, spakiral kovčke, se poslovil od prijateljev in družine ter nekaj minut čez sedmo uro zjutraj 31.3.2014 vzletel z Brniškega letališča. Po kratkem postanku v Bruslju in prestopu na vlak v Oslu, sem bil še isti večer v svoji novi sobi, v rumeni hiši na vzhodnem delu kampusa v Evenstadu na Norveškem.

Na začetku sem imel mogoče malo smole, če se temu lahko tako reče, ker sem prišel ravno v času, ko nekako ni bilo dela. Prvi in drugi dan sem imel prosto, potem smo šli v sredo na teren, zatem pa sem spet dobil četrtek in petek prosto. V ponedeljek smo pripravljali vse potrebno, kar smo potem naslednje 3 dni uporabili na terenu.

Delo na terenu je bilo zelo zanimivo in dokaj naporno. V sredo (2.4.) je bilo res fino, ker je bilo zelo lepo vreme, sonce, brez oblaka in brez vetra. Teren je bil več ali manj položen in sneg se ni skoraj nič udiral. Dobili smo se zjutraj ob 8.30 v kantini, kjer nam je pomočnik vodje projekta David razložil vse podrobnosti, kaj bomo delali, kje in kako. Razdelili smo se v dve skupini, ker nas je bilo preveč za en avto, in se odpeljali kakšnih 25km od kampusa proti severu. Zapornica na začetku gozdne ceste je bila na žalost zaprta, zato smo morali še kakšne 3 ali 4 kilometre hoditi peš do naše točke. Tam smo se ponovno razdelili v pare, si obuli snežne čevlje (snow shoes – tisti veliki čevlji, da se ne ugreza v sneg, pozabil sem slovenski izraz zanje ☺) in zavili z gozdne ceste v gozd. Vsak par je moral pregledati 8 točk, kjer sta bili postavljeni po dve skupini pasti za voluharice. V vsaki skupini sta bili bodisi dve ali tri pasti. Pregledati smo morali, če so se v katero ujele voluharice (v tem primeru smo morali voluharico dati v vrečko in odnesti nazaj v laboratorij), če je zmanjkala kakšna rozina (rozine so vaba – v primeru, da je bila past brez rozine, vendar se ni sprožila, smo samo ponovno namestili novo rozino) ali v primeru, da

se ni zgodilo nič, pustiti tako kot je. Vse smo skrbno zabeležili. Vse skupaj je potekalo okoli 4-5 ur, potem smo pa še nekaj časa čakali en drugega in približno ob 5ih odšli nazaj proti domu.

Naslednjih nekaj dni, ko sem bil prost, sem malo raziskoval kampus, kontaktiral družino in prijatelje, obiskal trgovino in podobno.

V torek (15.4.) sem sodeloval na drugem delu projekta, ko smo v gozdu postavljali pasti za semena (seed traps). Past je sestavljena iz kovinske mreže na nogah, na katero je z lesenimi sponkami za obešanje perila pripeta tanka plastična mreža, v katero se potem ujamejo semena. Hodili smo po terenu in te pasti postavljali. Delo je bilo samostojno, imeli smo vsak svoj GPS za orientacijo. Tu pa ni bilo več tako preprosto kot prejšnjo sredo ☺. Začel je padati dež in sneg, temperature so se spustile, pihal je veter. Največji problem je bil, ker se je sneg začel počasi malo topiti in se je zelo ugrezal, s tem mislim do pasu ali celo globlje, na neki točki sem se pogreznil celo do vratu. Poleg vsega tega pa je bil še zelo velik naklon. V kilometru in pol poti sem naredil več kot 300m višinske razlike. Ne glede na to, je bilo delo zanimivo, poučno, predvsem pa nova izkušnja. To je tudi en aspekt dela v naravi, v gozdu in mi je bilo všeč. Zdaj sem bil ponovno nekaj dni prost, ker so bili ravno velikonočni prazniki in si ljudje tu vzamejo ves teden prosto ☺.

Po praznikih sem se dogovoril s prof. Barbaro Zimmerman, da se oglasim v njeni pisarni in rečeva kakšno okoli moje diplomske naloge. Predstavila mi je eno tematiko, en predlog, ki bi bil lahko primeren za mojo diplomsko nalogo. V grobem bi bila to primerjava interakcij med volkovi in losi na Švedskem in izdelava teh prikazov v GIS-u. Nisva še bila točno dogovorjena kaj in kako bi to naredil in kaj vse potrebujem, ko sem dobil email, če se naslednji dan pridružim njeni ekipi terenskih delavcev, ki so se odpravljali na Švedsko opravljat raziskave. Vse skupaj je potekalo izjemno hitro in sem se počutil malce nelagodno, ker nisem vedel, kaj naj sabo vzamem, kam gremo, kje bomo bivali in podobno. Vendar sem vseeno dobil dovolj informacij, da sem lahko na hitro stvari spravil v nahrbtnik in eno veliko vrečo. Naslednji dan dopoldan nam je profesorica predstavila metodo, kako bomo šteli iztrebke na terenu. Postopek je bil popolnoma preprost, dobili smo 5,64 m dolgo vrv privezano na izvijač, GPS in obrazce. Na GPS-u so bile vrisane točke, do katerih sem moral prispeti, narediti 10 korakov v naključno smer in zapičiti izvijač v zemljo. Potem sem v zvezdni formaciji prehodil okoli sredinske točke v obe smeri. Stopil sem na sredino kroga z vrvjo v roki, šel proti zunanjem robu in nazaj, se obrnil za nekaj stopinj in ponavljal proces, dokler nisem prišel nazaj na prvotno točko in naredil nazaj enako v drugo smer. V tem 100m² velikem krogu sem moral prešteti vse iztrebke losov in jelenjadi, kar sem zabeležil v obrazec, ki sem ga dobil na začetku. To sem moral narediti 40x v vsakem kvadratu. Kvadrati na zemljevidu so bili označeni s kilometrsko stranico in imeli 40 točk, kjer je bila vsaka oddaljena 100m od naslednje. Včasih se je zgodilo, da je bila točka sredi jezera in sem posledično samo zabeležil, da se na tej točki ne da prešteti števila iztrebkov. Kot sem dejal, smo na pot odšli v sredo popoldan in po približno šestih urah vožnje prispeli v kočico na švedskem podeželju. Tam smo se nastanili, nekaj pojedli in odšli spat. Naslednje jutro smo okoli 8ih odšli do prvih kvadratov in začeli delati vsak svojega. Vožnje do kvadrata je bilo približno 40-90 minut, odvisno od oddaljenosti, za dokončanje kvadrata pa samo potrebovali 4-5 ur. Delovniki so bili kar naporni in dolgi, vendar zanimivi. Enako smo počeli naslednje 4 dni in se vrnili v Evenstad v nedeljo zvečer. Na poti domov sem opazil, da se me nekaj loteva, zelo sem bil utrujen, imel sem malo glavobola in začel sem kašljati. Tako sem se z mentorico, ki je nadzorovala naslednji projekt, dogovoril, da ostanem doma nekaj dni, da se pozdravim. In res, dva dni kasneje sem bil kot nov.

Še isti teden, v sredo popoldan, me je že čakal nov projekt. Tokrat smo bili na Norveškem, vendar kakšne 3 ure vožnje južno od Evenstada. Tu sem sodeloval tudi s sošolko iz VŠVO-ja Andrejo Kovše, kar je bilo zelo lušno, saj sem spet spregovoril nekaj besed v materinščini ☺. Pri tem projektu smo želeli izvedeti kako delujejo preventivni ukrepi, ki so jih gozdarji v sodelovanju z lovci in Evenstadom uvedli za zmanjšanje škode, ki jo povzročajo losi. Ti se najraje hranijo z lahko dostopnimi vršički mladih rdečih borov, kar pa drevo malce iznakazi in posledično zraste krivo in ekonomsko manj zanimivo za gozdarje. Pri tem projektu so gozdarji vrhove odraslih rdečih borov pustili na teh golosekih in omogočili losom nov vir hrane, ki bi ga jedli namesto mladih poganjkov. Na golosekih smo preštevali število vejic, ki so za lose na voljo in število tistih, ki so bile objedene. Prav tako smo prešteli število iztrebkov na podoben način, kot sem počel to na Švedskem. Na tem projektu sem sodeloval cel maj, med tem sem videl tudi nekaj losov, kač (navadni gad), veliko divjih petelinov in mnogo drugega. Malce mi je bilo žal, ker sem bil cele tedne stran od vseh novih prijateljev v kampusu, vendar sem pridobil mnogo novih izkušenj in videl mnogo zanimivega. Resnično sem prvič res lahko izkusil, kako je biti pravi raziskovalec na terenu, imeti v roki razne obrazce, meriti premere vejic, šteti to in ono zadevo, kar potem na koncu vse skupaj sestavi sliko obnašanja določene živalske vrste in privede do nekega oprijemljivega statistično relevantnega rezultata. Seveda, ko sem bil v kampusu, smo imeli veliko piknikov, zabav, pojedin in podobnega. Zelo specifična stvar Norveške ali Skandinavije na splošno so drage alkohole pijače. Vsi vemo, da človeška domišljija ne pozna meja, kar je privedlo do tega, da se v trgovini lahko zelo poceni dobi nek »kit« za izdelavo domačega piva. Vsi študenti tu so to počeli in s sostanovalcem, zdaj dobrim prijateljem, sva se odločila, da narediva ta kuharsko-biotehnološki preizkus in vidiva, kako se zadeva odnese. Uspelo nama je in sva sama zvarila dobro temno pivo.

Zadnji teden v maju pa smo na lokacijah, kjer smo preštevali vejice, naredili enako kot na Švedskem in prešteli število iztrebkov po gozdovih v podobnem vzorcu, kvadrati s stranico 500m, 16 točk, 62 kvadratov. Tako smo lahko dobili približno oceno števila losov na tistem območju.

Konec maja se je ta projekt zame zaključil in začel sem z novim. Sodeloval sem pri zbiranju iztrebkov mesojedcev ob gozdnih cestah in zamenjevanju vab za podlasice.

V juniju sem ponovno dobil delo pri prvem mentorju Lasseju, kjer sem delal stvari, ki sem jih že poznal in nisem več potreboval uvajanja. Na začetku je bilo to štetje iztrebkov, zatem pa pregledovanje škatel s pastmi za voluharice.

Zadnji drugačen projekt oz. zadolžitev, ki sem jo dobil, pa je bilo lovljenje živih voluharic. Postopek je bil dokaj preprost, vendar je bilo vseeno potrebno nekaj vaje. Na naključnih lokacijah ob cesti so bile v obliki križa postavljene pasti za voluharice. Bilo je 16 pasti, začeli smo pri prvi, ki je bila skupaj z zadnjo najbližje cesti. Pasti so funkcionirale tako, da smo vanje dali nekaj žaganja, semen in korenja, zaprli zadnji del in počakali, da se voluharica ujame. Nekaj ur kasneje smo lokacijo obiskali ponovno in v nekaterih pasteh so bile ujete žive voluharice, ki so skozi premično loputo prišle v past, vendar zaradi majhne protiuteži na drugi strani, ki je loputo zaprla, niso mogle iz nje. Na past smo nataknilo plastično vrečko, odprli drugo loputo in voluharico pihnilo v vrečko. To vrečko z voluharico smo potem takoj stehali, ji določili spol, stopnjo v razvoju in jo po potrebi označili. Nazadnje smo voluharico izpustili in past ponovno nastavili.

Zadnje delovne dni v Evenstadu sem pregledoval lesene škatle s pastmi za voluharice, vendar je bilo delo zelo zahtevno. Zunaj je bilo že zelo vroče, skoraj 30 stopinj celzija, vendar sem vseeno moral nositi dva sloja oblačil, ker je bilo komarjev ogromno in so tisti najbolj agresivni brez problema pikali skozi en sloj tkanine. Teh pasti ni nihče pregledal že nekaj tednov in so začela trupla voluharic razpadati, kar je privabilo veliko mravelj, hroščev, muh in os. Še posebno nevarne so bile ose, ki so svoje osirje naredile na pokrovih teh škatel in se jih ni dobro videlo. Tako, da so me na koncu v gležnje in noge pikale mravlje, v vrat in glavo ose, za vse ostalo pa so poskrbeli komarji ☺. Res je, da to ni bilo ravno prijetno, vendar je navsezadnje bila izkušnja. Delo na terenu je zanimivo, poučno, zelo lepo je biti v stiku z naravo, na svežem zraku, vedno vidiš kaj novega in doživiš kaj zanimivega. Vendar je po drugi strani tudi fizično utrujajoče, zahteva natančnost, včasih prideš do prepreke, ko enostavno ne veš kako naprej, na koncu dneva pa vseeno greš v posteljo z nasmeškom, da si naredil nekaj pomembnega.

Zadnji vikend v Evenstadu sem kupil karto za vlak, preveril vse podrobnosti o letu, spakiral svoje stvari, porabil hrano, ki mi je ostala in preostanek razdelil sostanovalcem, dobil podpise na vse potrebne dokumente in se poslovil od mojih novih prijateljev. Imeli smo poslovilni piknik, ki se je zavlekel v zgodnje jutranje ure, ker je bila ravno v času, ko sem odhajal, noč najkrajša. V ponedeljek zjutraj sem se skupaj s prijateljico iz Nemčije, ki je odhajala domov, usedel na vlak in odpeljal do Osla. Tam sva se poslovila in odšla vsak na svoje letalo. Nekaj pred deseto zvečer 1.7.2014 sem pristal na Brniku, kjer so me čakali vsi moji prijatelji in družina. Izkušnja, ki sem jo dobil v mali vasi Evenstad sredi Norveške je bila ena lepših in najbolj poučnih v mojem življenju. Prav vsakemu, ki študira varstvo okolja ali kar koli drugega, toplo polagam na srce, naj izkoristi take priložnosti, ker od njih odnesemo resnično veliko, več kot si na začetku mislimo, da bomo.

Rok Novak